

Sygn. akt V U 271/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2023 r.

**Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w następującym składzie:**

Przewodniczący: Sędzia Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 2023 r. w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania A. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia (...) r. sygn.: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawcy A. B. prawo do rekompensaty;

Sygn. akt V U 271/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia (...) roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał wnioskodawcy A. B. prawo do emerytury bez rekompensaty z uwagi na nie udowodnienie na dzień 31 grudnia 2008 roku wymaganego 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach. ZUS odmówił zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) Spółce z o.o. ponieważ świadectwo pracy w warunkach szczególnych z 3 października 2006 roku nie spełnia warunków formalnych.

W odwołaniu wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych po zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) Spółce z o.o. , gdzie wykonywał prace przy klejeniu, laminowaniu, żywicowaniu przyczep kempingowych wykonanych z tworzyw sztucznych.

ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. B., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 7 lutego 2022 roku wniosek o przyznanie prawa do emerytury z rekompensatą .

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-5 akt emerytalnych)

ZUS do pracy w warunkach szczególnych zaliczył A. B. okres od 4 października 1976 roku do 25 października 1977 roku oraz od 27 grudnia 1988 roku do 30 września 2002 roku w łącznym wymiarze 14 lat, 7 miesięcy i 15 dni.

(okoliczność bezsporna – odpowiedź na odwołanie – k. 2- 3 akt)

Wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) Spółce z o.o. w Oddziale S(...) w N. na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku montera sprzętu turystycznego w okresie od 15 stycznia 1981 roku do 31 marca 1986 roku.

(dowód: świadectwo pracy z 30.04.87 roku – k. 1 akt osobowych, angaże – w aktach osobowych, wnioski urlopowe – akta osobowe,)

W dniu 3 października 2006 roku Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. wystawiło wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym zaświadczone, że A. B. w okresie od 15 stycznia 1981 roku do 31 marca 1986 roku, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał prace klejarza laminatów i tworzyw sztucznych na stanowisku montera sprzętu turystycznego w Oddziale (...) w N. wymienione w dziale IV poz. 17 pkt 5 załącznika do zarządzenia nr 3 1ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego

(dowód: świadectwo wykonywania pracy w warunkach – k. 10 akt)

Do stałych obowiązków wnioskodawcy w całym spornym okresie należała naprawa gwarancyjna przyczep kempingowych. Przyczepy kempingowe były wykonane z tworzywa sztucznego z laminatu. Środek przyczepy był wyklejony materiałem welurowym. Naprawa przyczepy polegała na remoncie skorupy z zewnątrz i od wewnątrz. Remont wnętrza polegał na usunięciu z przyczepy mebli, zerwaniu ze środka materiału welurowego, wyłożeniu przyczepy od środka klejem butaprenem i przyklejeniu materiału welurowego. Remont zewnętrznej części skorupy polegał na wyszlifowaniu pęknięć, nałożeniu na pęknięcia laminatu w postaci waty szklanej z żywicami i wypolerowaniu tego miejsca. Warunki pracy były trudne, w przyczepie nie było wentylacji, a używane kleje miały intensywny zapach i były szkodliwe dla zdrowia.

(dowód: zeznania świadka M. U. – protokół rozprawy z 17 listopada 2022 roku, zeznania świadka A. L. – protokół rozprawy z 13 kwietnia 2023 roku, zeznania wnioskodawcy – protokół rozprawy z 13 kwietnia 2023 roku)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tj. (Dz.U. z 2017 r. poz. 664) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 15 lat.

Rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej (art. 2 pkt 5 ustawy).

Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 21 ust. 2). Przy czym rozchodzi się tu wyłącznie o emeryturę wcześniejszą, a nie w powszechnym wieku emerytalnym.

Celem bowiem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim

zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 roku - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, a przed dniem 1 stycznia 1969 roku - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie;
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych;
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS;
- 4) niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie z art. 23 ustawy emerytalnej rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast z art. 173 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. Tym samym warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia (zob. Marcin Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych).

Rekompensata zwiększa zatem wartość kapitału początkowego ubezpieczonego i tym samym daje możliwości odpowiedniego zwiększenia podstawy wymiaru emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Prawidłowe rozumienie pojęcia pracy w szczególnych warunkach nie jest możliwe bez wnikliwej analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresy pracy w warunkach

szczególnych, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawca legitymował się świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych za sporne okresy, ale zostało ono zakwestionowane przez organ rentowy.

ZUS zarzucił, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych nie spełnia warunków formalnych, gdyż nie można stwierdzić, czy praca na stanowisku montera sprzętu turystycznego była pracą przy klejeniu laminatów i tworzyw sztucznych w pełnym wymiarze godzin.

Pracodawca w wystawionym świadectwie pracy w warunkach szczególnych określając wykonywane przez skarżącego prace odwołał się do zarządzenia resortowego Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego. Należy podkreślić, że akt ten nie ma już mocy obowiązującej, a zatem nie może być podstawą czynienia wiążących ustaleń co do szczególnych warunków pracy skarżącego. Nie mniej jest jednym ze środków dowodowych podlegających sądowej ocenie. Zarządzenia resortowe, z uwagi na utratę mocy obowiązującej, mają obecnie li tylko charakter pomocniczy przy określaniu prac w warunkach szczególnych wymienionych w załączniku do obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, gdy ten prace w warunkach szczególnych określa bardzo ogólnie. Tak się stało w przedmiotowej sprawie. W wykazie A dziale IV poz. 17 zał. do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku ustawodawca do prac w warunkach szczególnych zaliczył prace przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcja surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcja wosków i woskoli. Z kolei zarządzenie resortowe, na które powołuje się pracodawca w świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych tj. zarządzenie nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985 roku do działu IV pkt 17 w podpunkcie 5 zalicza prace klejarza laminatów i tworzyw sztucznych. Z zestawienia tych dwóch aktów wynika zatem, że wolą ustaodawcy było, aby prace klejarza laminatów i tworzyw sztucznych zaliczyć do prac przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcja surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcja wosków i woskoli.

Z zeznań świadków, którzy razem z wnioskodawcą pracowali wynika, że wnioskodawca w całym spornym okresie od 15 stycznia 1981 roku do 31 marca 1986 roku taką właśnie pracę wykonywał. Do jego stałych obowiązków należała bowiem naprawa skorupy przyczepy kempingowej, która była wykonana z tworzywa sztucznego (laminatu). Wnioskodawca zajmował się naprawą skorupy z zewnątrz (naklejając na laminat, z którego była wykonana przyczepa watę szklaną z żywicą) oraz wewnątrz (co polegało na zerwaniu starego weluru, posmarowaniu całej przyczepy od środka klejem butaprenem i przyklejeniu nowego weluru).

A. B. wykazał zatem, że w spornym okresie, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pomimo zajmowania stanowiska montera sprzętu turystycznego, wykonywał prace klejarza laminatów i tworzyw sztucznych wymienione w dziale IV poz. 17 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku. O szczególnych warunkach pracy nie decyduje nazwa zajmowanego stanowiska pracy, ale rodzaj wykonywanej pracy. Prace zaś wykonywane przez skarżącego zostały zaliczone przez ustawodawcę do prac w warunkach szczególnych w wykazie A dziale IV (w chemii) pod poz. 17 jako prace przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcja surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcja wosków i woskoli.

Po zaliczeniu wnioskodawcy spornego okresu (od 15 stycznia 1981 roku do 31 marca 1986 roku) do uznanego przez ZUS szczególnego stażu pracy wynoszącego 14 lat, 7 miesięcy i 7 dni, legitymuje się on ponad 15-letnim wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych. Tym samym wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia prawa do rekompensaty.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.